KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 5.10.2007
KOM(2007) 584 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Prekonanie stigmy neúspechu v podnikaní – za politiku druhej šance

Realizácia lisabonského partnerstva pre rast a zamestnanosť

OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Prekonanie stigmy neúspechu v podnikaní – za politiku druhej šance

Realizácia lisabonského partnerstva pre rast a zamestnanosť

OBSAH

1. Úvod ... 3

2. Ohrozené podniky a neúspech v podnikaní sú neoddeliteľnou súčasťou našej spoločnosti ... 3

2.1. Obnovenie podnikania je súčasťou trhového hospodárstva ... 3

2.2. Bankrot je tiež príležitosť ... 4

3. K politike druhej šance ... 5

3.1. Dobré meno na verejnosti, vzdelávanie a médiá ... 6

3.2. Úloha právnych predpisov týkajúcich sa platobnej neschopnosti ... 7

3.3. Aktívna podpora ohrozených podnikov ... 9

3.4. Aktívna podpora tých, ktorí znova začínajú ... 10

4. Záver ... 11

Tabuľka: Súčasná situácia v členských štátoch ... 12

1. ÚVOD

Vo februári 2005 Komisia navrhla obnovenie **Lisabonskej stratégie**, v rámci ktorého by sa úsilie EÚ sústredilo na zabezpečenie väčšieho a trvalého rastu a poskytovanie väčšieho počtu lepších pracovných miest. To bude možné dosiahnuť len vytvorením prostredia, ktoré by podporovalo malé a stredné podniky (MSP) a zvýšením kultúry podnikania[1].

Podnikanie je zo svojej podstaty riskantné a vyžaduje si sebavedomie a samostatnosť rovnako ako aj určitú pripravenosť riskovať, pretože vytvorenie podniku, úspech a neúspech v podnikaní sú neoddeliteľnou súčasťou reality trhového hospodárstva. Ako súčasť všeobecného nedostatku uznania a pochopenia podnikania zo strany spoločnosti sa však ťažkosti v podnikaní alebo dokonca neúspech v podnikaní dostatočne nechápu ako normálny ekonomický vývoj a príležitosť na nový začiatok.

Komisia sa domnieva, že prostredie, ktoré by bolo priaznivejšie pre ohrozené podniky, by mohlo neúspechu zabrániť. Riešenie negatívnych dôsledkov prípadného neúspechu v podnikaní a jeho negatívneho ohlasu by okrem toho pomohlo **čo najlepšie využiť ľudskú tvorivosť v Európe**, významne posilniť podnikanie a podporiť inovácie a vytváranie pracovných miest. Pomohlo by to aj pri **tvorbe spoločenského prostredia** v Európe, ktoré by bolo **priaznivejšie** pre podnikanie a v ktorom by sa trestalo len podvodné a kriminálne správanie. Členské štáty a podnikateľské odvetvie sa preto vyzývajú, aby sa naďalej snažili o vytvorenie prostredia, priaznivého pre podnikateľov, ktorým hrozí bankrot, a pre tých, ktorí zažili neúspech v podnikaní, s cieľom zmeniť EÚ na dynamickejšie miesto na podnikanie a pre druhú šancu.

2. OHROZENÉ PODNIKY A NEÚSPECH V PODNIKANÍ SÚ NEODDELITEĽNOU SÚČASŤOU NAŠEJ SPOLOČNOSTI

2.1. Obnovenie podnikania je súčasťou trhového hospodárstva

Počas prvých piatich rokov svojej existencie zanikne 50 % podnikov. Ročný priemer zaniknutých spoločností v EÚ-25 je 7 %[2]. V odbornej ekonomickej literatúre sa ukončenie podnikania chápe ako prvok, ktorý je v globálnej ekonomike zlučiteľný s hospodárskym rozvojom, čo sa uznáva aj v Európskej charte pre malé podniky[3]. Nízka úroveň „prežitia“ preto nemusí byť nevyhnutne dôvodom na obavy – vstup nových firiem je súčasťou procesu, ktorým podnikatelia reagujú na realitu trhu. V nedávnej štúdii OECD sa konštatovalo, že úroveň „prežitia“ prvých štyroch rokov je pri spoločnostiach v USA zrejme ešte nižšia, ako v krajinách kontinentálnej Európy[4], čo ilustruje skutočnosť, že zánik spoločností môže byť zlučiteľný s **hospodárskym dynamizmom**. Existuje dôvod domnievať sa, že rastúca globálna konkurencia núti podnikateľov rýchlejšie a flexibilnejšie reagovať, dokonca aj zatvorením svojho podniku a otvorením nového. Údaje potvrdzujú úzku súvislosť medzi úrovňami začatia a ukončenia podnikania v EÚ aj USA, čo svedčí o pokračujúcom procese kreatívnej

---

1 *Moderná politika MSP pre rast a zamestnanosť*, Európska komisia, KOM(2005) 551, v konečnom znení, 10.11.2005.

2 *Európske podniky. Fakty a čísla. Údaje 1995 – 2004,* Eurostat, 2006.

3 http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/index_en.htm.

4 *The sources of economic growth in OECD countries, OECD, 2003;* a *Business Demography: growth in the population of enterprises, Eurostat, Štatistika v kocke č. 48/2007.*

deštrukcie, prostredníctvom ktorej firmy s nízkou produktivitou trh opúšťajú a nahrádzajú ich nové firmy.

2.2. Bankrot je tiež príležitosť

Zo všetkých spoločností, ktoré ukončili činnosť, predstavujú bankroty približne 15 %[5], pričom 11 – 18 % všetkých zakladateľov spoločností zažilo nejaký neúspech[6]. Aj keď existuje prirodzená súvislosť medzi hospodárskym cyklom a mierou platobnej neschopnosti[7], bankroty sa vyskytujú aj v obdobiach vysokého rastu HDP. Existuje dobrý dôvod domnievať sa, že bankrot je v podstate priamym dôsledkom opätovného začiatku podnikania.: len **4 – 6 % bankrotov je podvodného charakteru**[8].

Úloha, ktorú neúspech v podnikaní zohráva v hospodárskom živote, však v našej spoločnosti nie je dobre chápaná. Verejná mienka úzko spája neúspech v podnikaní s osobnou neschopnosťou alebo podvodom. V EÚ je táto stigma prítomná v podnikateľskom prostredí, právnom rámci a tiež v kultúrnom a spoločenskom správaní. Vytvára to zbytočné prekážky pre tých podnikateľov, ktorí chcú opäť začať. Napriek tomu, že zákazníci a finančníci poznajú výkon podnikateľov, ktorí opäť začali, zdráhajú sa im zadať zákazky alebo do nich investovať. 79 %[9] všetkých občanov EÚ potvrdzuje, že **by dali druhú šancu** tým, ktorí predtým zlyhali. Ale keď príde na rad „prax“, postoje sa menia: 47 %[10] Európanov by **váhalo so zadaním objednávky** spoločnosti, ktorá predtým zbankrotovala; 51 %[11] z nich by **nikdy neinvestovalo** do podnikov, ktoré majú finančné ťažkosti.

Rozbor, ktorý je k dispozícii, ukázal, že len malý zlomok **podnikateľov, ktorí neuspeli, sa pokúsi začať znova**[12], napriek skutočnosti, že väčšina bývalých podnikateľov stále uprednostňuje podnikanie[13] a mladí ľudia dúfajú v druhú šancu[14]. Je to najmä preto, že platobná neschopnosť má obzvlášť veľký **vplyv na** samotných **podnikateľov**. Približne jedna tretina tých, ktorí zbankrotovali, predá vlastný dom a v 25 % prípadov pocítia negatívne dôsledky ostatní členovia rodiny. Neúspech v podnikaní je stresujúcou situáciou, ktorá v 15 % prípadov vedie k rozpadu vzťahov[15]. Okrem toho musia podnikatelia, ktorí neuspeli, čeliť prostrediu podceňujúcemu nové príležitosti, ktoré neúspech v podnikaní vytvára. Z dôkazov vyplýva, že podnikatelia, ktorí zlyhali, **sa učia na vlastných chybách** a druhýkrát sú obyčajne úspešnejší[16]. Tí, ktorí opäť začali podnikať, zvyčajne dosahujú **rýchlejší rast** ako

---

5 A.C.P. de Koning, Business failure and entrepreneurship in international perspective, EIM Small Business Research and Consultancy, 1999.

6 Kreditanstalt für Wiederaufbau Bank Group 2007, Mittelstandsmonitor 2007, http://www.ifm-bonn.org/presse/mimo-2007.pdf.

7 Chápanie obchodnej platobnej neschopnosti sa v jednotlivých krajinách líši, v dôsledku čoho je porovnávanie údajov ťažké.

8 Úroveň v percentách by bola v Taliansku a vo VB 3 – 4 % a 7 % v Rakúsku (vnútroštátne údaje za roky 2003 – 2006).

9 Bleskový Eurobarometer č. 192 (2007).

10 Bleskový Eurobarometer č. 146 (2004).

11 Pozri pozn. č. 9.

12 G. Metzger, *After life – who takes heart for restart?* ZEW Discussion Paper No 06-038, 2006.

13 E. Stam, D. B. Audretsch and J. Meijaard, *Renascent Entrepreneurship*, ERIM, 2006.

14 V prieskume názorov mládeže v roku 2005, ktorý uskutočnila spoločnosť Junior Achievement-Young Enterprise a ktorý zahŕňal respondentov z 18 členských štátov a 7 krajín východnej Európy a Balkánu, 58 % mladých Európanov vyjadrilo presvedčenie, že ak by prvýkrát v podnikaní neuspeli, mali by druhú šancu.

15 R. Blom, *Faillissement - oorzaak en gevolg*, Graydon, 2004.

16 *Prijať výzvy – Lisabonská stratégia rastu a zamestnanosti*, Správa pracovnej skupiny na vysokej úrovni pod predsedníctvom Wima Koka, 2004; alebo I. Ekanem and P. Wyer, *A fresh start and the learning*

novovytvorené spoločnosti[17] a po piatich rokoch majú ich spoločnosti dobrú mieru „prežitia“. Výskum profilu úspešných podnikateľov ukazuje, že 18 % z nich už jednu spoločnosť viedlo. 6 % viedlo dve a viac spoločností[18].

Keďže je platobná neschopnosť súčasťou hospodárskeho života, má aj negatívny vplyv na pracovné miesta, spotrebiteľov, verejných a súkromných veriteľov. V roku 2006 približne 135 000 prípadov **platobnej neschopnosti spoločností** v EU-15 **ohrozilo pracovné miesta** 1,4 milióna zamestnancov (1,5 milióna v roku 2005) a len v Nemecku a Veľkej Británii počet jednotlivých osôb s platobnou neschopnosťou presiahol 237 000[19]. V rovnakom roku v Rakúsku predstavovali nevyrovnané dlhy voči zamestnancom 243 miliónov EUR. Pokiaľ ide o ostatné **nezaplatené dlhy**, v Nemecku 50 % dlžníkov tvorili aktívne podniky a samostatne zárobkovo činné osoby. Vo Francúzsku, kde **sa ročné náklady** na konkurzné konania **odhadujú** na 13,7 miliardy EUR, približne 55 – 60 % nezaplatených dlhov je splatných **daňovým úradom a orgánom sociálneho zabezpečenia a bankám**, v prípade spoločností poskytujúcich služby v úpadku je to až 70 – 80 %[20]. Nezaplatené dlhy v Nemecku v roku 2006 dosahovali 31,1 miliardy EUR (37,5 v roku 2005; 39,4 v roku 2004), v Taliansku 9,6 miliardy v roku 2004, vo Fínsku 1,37 miliardy v roku 2003. **Široké spektrum nákladov, ktoré bankroty so sebou prinášajú, by sa dalo znížiť, ak by ohrozeným podnikom bola poskytnutá lepšia pomoc a ak by sa im v prípade bankrotu uľahčil opätovný začiatok.**

3. K POLITIKE DRUHEJ ŠANCE

Komisia sa začala zaoberať potrebou novej politiky s cieľom riešiť otázku ohrozených podnikov a negatívnych účinkov neúspechu v podnikaní od roku 2001 a neskôr v rámci **akčného plánu pre podnikanie**[21]. Svoju zaangažovanosť za takúto politiku opäť potvrdila v oznámení **Moderná politika MSP**[22] začatej v roku 2005. Komisia najmä signalizovala potrebu zlepšiť konkurzné konania. Vzhľadom na svoju obmedzenú právomoc v tejto oblasti sa Komisia obmedzila na zbieranie údajov o právnych a spoločenských dôsledkoch neúspechu v podnikaní[23], aby uľahčila identifikáciu a šírenie osvedčených postupov,[24] a v nedávnej minulosti aj na vypracovanie nástrojov včasného varovania ako prostriedku zmiernenia stigmy neúspechu. To pomohlo začať reformu v celej EÚ a mnohé členské štáty sa už inšpirovali osvedčenými postupmi a závermi politiky zozbieranými na európskej úrovni.

V mnohých krajinách EÚ – aj keď v rozličnej miere – existuje na úrovni vnútroštátnych a regionálnych orgánov **politické odhodlanie** riešiť otázku neúspechu v podnikaní a podporovať opätovný začiatok podnikania. V kontexte obnovenej Lisabonskej stratégie približne jedna tretina členských štátov predložila vo svojich národných programoch reforiem

---

experience of ethnic minority entrepreneurs, International Journal of Consumer Studies 31 (2), 144–151, 2007.

17 *Global Benchmark Report 2006 – Ready for globalisation*?, Confederation of Danish Industries, 2006.

18 *The profile of the successful entrepreneur. Výsledky štúdie „Factors of Business Success*“, Eurostat, Štatistika v kocke 29/2006.

19 *Insolvencies in Europe 2005/6*, Creditreform Economic Research Unit.

20 P. Matsakos et al., *Vie et Survie des PME, PMI, TPE dans leur environnement quotidien aujourd'hui et demain, Rapport Saratoga/Datar,* 2004.

21 *Európska agenda pre podnikanie*, Európska komisia, KOM(2004) 70, v konečnom znení, 11.2.2004.

22 Pozri pozn. č. 1.

23 Činnosti uskutočnené v rámci viacročného programu pre podniky a súkromné podnikanie 2001 – 2006 („*Najlepší postup*“, „*Európska charta pre malé podniky*“).

24 *Final report of the expert group of the Best project on Restructuring, Bankruptcy and a Fresh Start*, Európska komisia, 2003.

plány na reformu vnútroštátnych právnych predpisov týkajúcich sa platobnej neschopnosti[25]. Výsledkom je pokrok dosiahnutý v **zlepšovaní právnych predpisov týkajúcich sa platobnej neschopnosti**: polovica členských štátov prijala opatrenia na skrátenie období na oddlženie, odstránenie obmedzení alebo zefektívnenie konkurzných konaní (pozri prílohu). Veľká Británia sa zaoberala väčšinou týchto otázok už v roku 2002. Španielsko a Taliansko prijali podobné opatrenia vo svojich právnych predpisoch nedávno. Takmer polovica krajín EÚ však ešte stále musí urobiť v tomto smere len prvé kroky. Žiadny členský štát ešte neprijal **komplexnú stratégiu** politiky druhej šance – len Rakúsko oznámilo nové plány na rok 2008. Existuje ešte naozaj dosť priestoru na ďalšie posilňovanie pozitívneho prístupu k podnikaniu, na podporu viacerých ľudí, aby začali podnikať, na zmiernenie rizika a stigmy neúspechu v podnikaní.

3.1. Dobré meno na verejnosti, vzdelávanie a médiá

Prvým krokom k riešeniu negatívnych účinkov neúspechu v podnikaní je verejne o ňom diskutovať, oslovovať budúcich podnikateľov a zvýšiť **povedomie** o výhodách obnoveného podnikania. Z výskumov vyplýva, že **kultúrna podpora** (napríklad prostredníctvom propagačných kampaní) je pozitívne spojená s úrovňou podnikateľskej aktivity v EÚ[26].

Mnoho mladých ľudí nakoniec nikdy nezačne podnikať. Výchova k podnikavosti je základným prostriedkom materializácie ich podnikavého ducha a uvedomenia si, že neúspech v podnikaní je východiskom pre nový začiatok. V súčasnosti sa Európania zdráhajú využiť príležitosti na samostatné podnikanie a podnikateľskú činnosť a viditeľne **sa boja bankrotu**[27]. Národné stratégie celoživotného vzdelávania môžu zohrať dôležitú úlohu pri rozvoji a aktualizácii podnikateľských a obchodných zručností.

V holandskej brožúre[28] sa uvádza sedem prípadov, v ktorých sa podnikatelia vyjadrujú o svojich vlastných skúsenostiach s bankrotom a vysvetľujú, ako sa im podarilo opäť úspešne začať. Možno ju stiahnuť z internetovej stránky **holandského** ministerstva pre hospodárske záležitosti.

V EÚ **široká verejnosť** často vníma bankrot ako kriminálnu záležitosť bez ohľadu na to, čo ho zapríčinilo. **Médiá** by mali zohrať pozitívnu úlohu pri riešení tohto nesprávneho chápania a pri šírení informácií o výhodách, ktoré našej spoločnosti môžu priniesť skúsenosti neúspešných podnikateľov. To platí aj pre príslušné ocenenia.

V posledných dvoch rokoch sa v **Nemecku** udeľuje OCENENIE ZA ZAČIATOK v rámci kategórie nazvanej NOVÝ ZAČIATOK. Toto ocenenie, ktoré je sponzorované dvomi verejnými bankami poskytujúcimi podporu a regionálnou agentúrou na podporu začínajúcich podnikateľov, bolo udelené čestným podnikateľom, ktorí sa poučili z neúspechu v podnikaní a boli úspešní pri svojom druhom začiatku. Hlavné médiá mali veľký záujem o ďalšie informácie z tejto oblasti.

---

25 *Príloha k oznámeniu Komisie jarnému zasadaniu Európskej rady: Implementácia obnovenej Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť „Rok konkrétnych výsledkov“.* Európska komisia, KOM(2006) 816, v konečnom znení, 12.12.2006.

26 Globálny monitor súkromného podnikania 2004.

27 Pozri pozn. 9.

28 *Tweede kans – failliet gaan betekent niet mislukken/lessen in vallen en opstaan,* http://www.minez.nl/.

Skúsenosti, ktoré možno využiť

- *Výhody nového začiatku by sa mali vyzdvihnúť v informačných kampaniach a vzdelávacích programoch a malo by sa ukázať, že niekoľko pokusov ide ruka v ruke s normálnym procesom učenia, skúmania a objavovania.*
- *Médiá môžu hrať úlohu pri rozlišovaní bankrotu a podvodu a pri šírení informácií o výhodách obnoveného podnikania, a tým vylepšovať na verejnosti dobré meno tých, ktorí znovu začali podnikať, a oceňovať ich skúsenosti.*
- *Ďalšia diskusia o týchto otázkach so všetkými zainteresovanými subjektmi by mala pomôcť ukázať mnohé stránky stigmy obklopujúcej neúspech v podnikaní.*

3.2. Úloha právnych predpisov týkajúcich sa platobnej neschopnosti

Z právneho hľadiska môže byť opätovný začiatok po bankrote náročný. V mnohých krajinách sa v konkurznom práve so všetkými zaobchádza **rovnako bez ohľadu na to, či bol bankrot podvodom** alebo bol zapríčinený nezodpovednosťou podnikateľa alebo či neúspech nezavinila žiadna zrejmá chyba vlastníka alebo manažéra, t. j. **čestne** a podľa pravidiel. Mnohými pravidlami sa okrem toho subjektom v konkurze ukladajú obmedzenia, zákazy a vylúčenia len na základe existencie vyhláseného konkurzného konania. Automatickosť tohto prístupu vôbec neberie do úvahy riziká, ktoré k podnikaniu neodmysliteľne patria, a navodzuje dojem, že človek, ktorý zbankrotoval, si už nezaslúži dôveru spoločnosti. V základných princípoch právnych predpisoch týkajúcich sa platobnej neschopnosti je v EÚ potrebný radikálny posun.

Cieľom nedávneho výskumu[29] v 15 krajinách bolo zistiť, či by zmiernenie prísnosti konkurzného práva fyzických osôb viedlo ku zvýšeniu miery podnikania. Výskum sa uskutočnil v trinástich krajinách EÚ spolu s Kanadou a USA, kde federálny zákon o konkurze umožňuje okamžité oddlženie dlžníka. V štúdii sa využilo oddlženie ako miera „prísnosti“ a údaje o samostatnej zárobkovej činnosti osôb za trinásť rokov. V záveroch sa konštatovalo, že **konkurzné právo má silný vplyv na začiatok podnikania** a že jeho hospodársky význam je väčší ako rast HDP a burzové výnosy.

Grécko zaviedlo nový zákon o konkurze, v ktorom sa rozlišuje medzi obyčajným a podvodným bankrotom. V budúcnosti tí, ktorí zbankrotovali nie podvodným spôsobom, nebudú podliehať zadržaniu a ich právo voliť a byť zvolení zostane nedotknuté.

Pre podnikateľov môže byť ťažké oslobodiť sa od ohromných dlhov a znovu začať. Často sa stane, že zostávajúce dlhy po skončení konkurzného konania automaticky nezaniknú: ak je dlžník fyzická osoba, zostane za ne zodpovedný. V prípade osobného ručenia budú môcť veritelia vymáhať zostávajúce dlhy zabavením osobného majetku dlžníka. V prípade, že osobný majetok podnikateľa nestačí, býva niekedy možné **dlh odpustiť**. V krajinách, akými sú napríklad Portugalsko, Maďarsko alebo Fínsko, existuje pre tých, ktorí zbankrotovali „čestne“, možnosť splátkového kalendára na splatenie dlhu. V Belgicku, Írsku alebo vo Veľkej Británii sa im automaticky poskytne **oddlženie**[30].

---

29 J. Armour and D.J. Cumming, "*Bankruptcy Law and Entrepreneurship*". University of Cambridge, Centre for Business Research, Working Paper No 300, 2005.

30 *Entrepreneurship Policy Indicators: Bankruptcy legislation in OECD Member and Non-Member Economies*, OECD CFE Working Paper Series No 1, 2006.

Vo **Veľkej Británii** podliehajú všetky osoby, ktoré zbankrotovali, istým obmedzeniam počas trvania konkurzného konania, ale tí, ktorí zbankrotovali čestným spôsobom, sú najneskôr do dvanástich mesiacov oddlžení. Osoby, ktoré zbankrotovali a ktorých správanie bolo nečestné, nezodpovedné alebo trestuhodné, môžu podliehať istým obmedzeniam až na obdobie 15 rokov.

Okrem toho sa zdá, že existuje zrejmá súvislosť medzi relatívnou kvalitou právnych predpisov nejakej krajiny týkajúcich sa platobnej neschopnosti a relatívnou účinnosťou jej režimu platobnej neschopnosti[31], pri rešpektovaní práva, ktoré je základom našej spoločnosti[32]. Najmä zdĺhavé **konania** zaberajú príliš veľa času a peňazí a zničením kapitálu bránia novému začiatku. V Európe sa priemerná dĺžka obdobia potrebného na uzavretie konkurzného konania a skončenie podnikania pohybuje od štyroch mesiacov (Írsko) do 9,2 roku (Česká republika) a náklady sú od 1 % konkurznej podstaty (Holandsko) až po 22 % (Poľsko)[33]. Zjednodušené konkurzné konanie by znamenalo ľahší odchod nerentabilných podnikov, lepšie prerozdelenie zdrojov a spravodlivejšie rozdelenie zostávajúceho majetku medzi veriteľov.

V **Lotyšsku** nadobudne 1. januára 2008 účinnosť nový právny predpis týkajúci sa platobnej neschopnosti. Jedným z jeho cieľov je skrátiť dĺžku konania, pričom zásadne zmení ciele a zásady konkurzných konaní.

Skúsenosti, ktoré možno využiť

- *Je veľmi dôležité vytvoriť správny rámec, ktorý pripúšťa pre podnikateľa možnosť neuspieť a začať znovu, pričom zároveň vhodným spôsobom chráni záujmy všetkých strán. V konkurznom práve by sa malo jasne rozlišovať medzi osobami, ktoré zbankrotovali čestne a tými, ktorých bankrot bol podvodom.*
- *Podnikatelia, ktorí nezbankrotovali vlastnou vinou, by mali mať nárok na formálne súdne rozhodnutie, ktoré ich vyhlási za čestných a ospravedlniteľných. Takéto rozhodnutie by malo byť verejne prístupné.*
- *Konkurzné právo by malo po splnení určitých kritérií obsahovať možnosť skorého oddlženia od zostávajúcich dlhov.*
- *Právne obmedzenia, vylúčenia alebo zákazy by sa mali obmedziť.*
- *Súdne konania by sa mali zjednodušiť a urýchliť, čím by sa mohla maximálne využiť hodnota majetku konkurznej podstaty pri prerozdeľovaní zdrojov. Konanie by obyčajne malo trvať maximálne jeden rok.*

---

31 *2004 EBRD Legal Indicator Survey for transition economies*, in The European Restructuring and Insolvency Guide 2005/2006.

32 Užšia spolupráca v oblasti súdnictva by mala pomôcť zamedziť tomu, aby osoby, ktoré zbankrotovali, neprekračovali hranice s cieľom vyhnúť sa vylúčeniam a obmedzeniam, ktoré im boli uložené zo strany ich materskej krajiny, ale ktoré sú v krajine ich ďalšieho pôsobenia neznáme. Skupina E-justice („elektronická justícia“) Rady skúma možnosť vytvorenia registra súdnych rozhodnutí týkajúcich sa práva spoločností na úrovni EÚ, ktorý by umožňoval priame prepojenie národných registrov a súdov.

33 *Doing Business in 2007*, World Bank.

3.3. Aktívna podpora ohrozených podnikov

Stigma neúspechu v podnikaní je jedným z dôvodov, prečo mnohé malé a stredné podniky, ktoré majú finančné ťažkosti, skrývajú svoje problémy, až kým nie je príliš neskoro. Včasná reakcia je na zabránenie bankrotu rozhodujúca a v mnohých prípadoch je **záchrana** výhodnejšia ako likvidácia. To je dôvod, prečo sa v právnych systémoch v krajinách, akými sú Francúzsko, Estónsko, Španielsko, Malta alebo Taliansko, v súčasnosti preferuje reštrukturalizácia a kontinuita v podnikaní.

Mnohým podnikateľom často chýbajú zdroje a skúsenosti potrebné na úspešné zvládnutie krízy. Ak sa v tejto fáze urobia chyby alebo ak nie je včas k dispozícii vhodná **rada**, bankrotu sa nedá zabrániť.

Dánsko zavádza pilotný „systém včasného varovania" podľa vzoru holandského Ondernemersklankbord. Tento systém, ktorý má na štyri roky zabezpečené financovanie, bude pomáhať životaschopným podnikom, ktoré spejú k platobnej neschopnosti z dôvodu dočasných problémov, prostredníctvom praktického know-how a poradenstva.

Nástroje **včasného varovania** môžu byť rozličné, od on-line zdrojov cez príslušné publikácie až po priame zapojenie tých subjektov, ktoré sú lepšie vybavené na sledovanie finančnej situácie podnikov. Rozhodujúce môže byť aj dodatočné **financovanie** na prekonanie nestabilného obdobia. Komisia sprístupnila na internete nástroj na vlastné ohodnotenie s cieľom pomôcť podnikateľom v skorom štádiu posúdiť svoju finančnú situáciu[34].

Vo **Francúzsku** sa v upomienkach týkajúcich sa nezaplatenia DPH nachádzajú informácie o tom, kde sa môžu podnikatelia, ktorí majú finančné problémy, obrátiť so žiadosťou o radu[35]. Podnikatelia si môžu aj vziať poistenie, ktoré kryje výdavky (právne poradenstvo, poplatky za mediáciu) spojené s vyrovnaním dlhov v skorom štádiu.

Skúsenosti, ktoré možno využiť

- *Počet prípadov platobnej neschopnosti nemožno znížiť na nulu, ale skorá podpora životaschopným podnikom pomôže udržať platobnú neschopnosť na minime. Podporné opatrenia by mali byť zamerané na predchádzanie bankrotu, odborné poradenstvo a včasnú intervenciu.*
- *Je potrebné venovať pozornosť dostupnosti podpory, pretože ohrozené podniky si drahé poradenstvo nemôžu dovoliť.*
- *Mali by sa naplno využívať príležitosti vyplývajúce z vytvárania sietí, ktoré ponúka EÚ[36] a európske obchodné organizácie.*
- *Právne predpisy týkajúce sa platobnej neschopnosti by mali skôr poskytovať možnosť reštrukturalizácie a záchrany ako sa zameriavať len na likvidáciu.*

---

34 http://ec.europa.eu/sme2chance.

35 http://www.entrepriseprevention.com/.

36 Program Európskeho fondu regionálneho rozvoja INTERREG IVC je silným nástrojom na podporu výmeny osvedčených postupov v oblasti podpory obchodu, http://www.interreg3c.net/web/fic_en

3.4. Aktívna podpora tých, ktorí znova začínajú

Hlavným obmedzeniam, s ktorými sa podnikatelia zakladajúci svoj druhý podnik stretávajú, t. j. zdrojom, príslušným zručnostiam a psychickej podpore, sa nevenuje dostatočná verejná podpora. Jednou zo štyroch najvážnejších ťažkostí, s ktorými sa začínajúci podnikatelia stretávajú, je **samota**[37].

Novým začiatkom vo všeobecnosti bráni nedostatok zdrojov najmä **finančných prostriedkov** potrebných na založenie nového podniku[38]. Podnikatelia, ktorí znovu začínajú, často plánujú začať s menším kapitálom ako ostatní začínajúci podnikatelia, plánujú podniky s relatívne menším počtom zamestnancov a ako právnu formu volia spoločnosť s ručením obmedzeným. Počas prvých mesiacov je ich hlavným problémom hľadanie klientov a zákazníkov, likvidita a získanie verejných finančných prostriedkov.

V Sasku (**Nemecko**) môžu malé a stredné podniky, ktoré v rámci konkurzného konania preukážu svoju schopnosť reorganizácie, získať finančné prostriedky zo Saskej banky pre verejný rozvoj s cieľom vypracovať plán na prekonanie platobnej neschopnosti, pokračovať v podnikaní a začať znovu hneď po skončení konkurzného konania.

Je veľmi dôležité zabezpečiť, aby podnikatelia, ktorí zbankrotovali, analyzovali svoje skúsenosti a aby boli na svoje nové podnikanie dobre **odborne pripravení**. Existencia podnikateľských vzorov, mobilita a získanie vyššieho vzdelania by zvýšili pravdepodobnosť ich nového začiatku. Tiež platí, že u mladších bývalých podnikateľov je pravdepodobnosť, že znovu začnú podnikať, oveľa väčšia ako u starších[39]. Toto sú niektoré všeobecné trendy, ale potreby tých, ktorí znovu začínajú, sú pomerne špecifické a pri príprave podporných opatrení si vyžadujú flexibilný prístup.

Od roku 2004 **Luxembursko** ponúklo približne 40 podnikateľom, ktorí zbankrotovali čestným spôsobom, na mieru prispôsobené kurzy odbornej prípravy z oblasti manažmentu, aby boli lepšie pripravení na svoj nový začiatok.

Podnikatelia, ktorí zbankrotovali, môžu stratiť dôveru v svoje vlastné schopnosti a môže ich to citovo poznačiť. V takých prípadoch je potom veľmi dôležité osobitné odborné a psychologické **poradenstvo** o tom, ako prekonať bankrot. Návrat do podnikateľského prostredia by uľahčilo aj skoordinovanie záujmov podnikateľov, ktorí znovu začínajú, s voľnými miestami na trhu, s novými partnermi a možnými investormi.

Francúzske združenie Re-créer, ktoré bolo vytvorené v roku 1999 s podporou francúzskej obchodnej a priemyselnej komory a francúzskeho združenia bankárov, pracuje na posilňovaní sebadôvery začínajúcich podnikateľov, ktorí zažili neúspech v podnikaní.

Skúsenosti, ktoré možno využiť

- *Príslušné orgány by mali na nové začiatky venovať dostatočné finančné prostriedky odstránením prekážok, ktoré bránia znovu začínajúcim podnikateľom využívať systémy verejnej finančnej podpory.*

---

[37] Pozri pozn. č. 18. Zostávajúcimi tromi ťažkosťami sú kontakty so zákazníkmi, administratíva a financovanie.

[38] Pozri pozn. 12.

[39] Pozri pozn. 13.

- *Banky a finančné inštitúcie by mali prehodnotiť svoj veľmi opatrný postoj voči podnikateľom, ktorí znovu začínajú, ktorý je často založený na negatívnych úverových hodnoteniach. Komisia plánuje zaradiť tento bod do programu okrúhleho stola bankárov a malých a stredných podnikov.*
- *Krajiny EÚ by mali zabezpečiť, aby sa mená čestných podnikateľov, ktorí zbankrotovali, neobjavovali na zoznamoch obmedzujúcich prístup k pôžičkám v bankovom odvetví.*
- *Verejní obstarávatelia by si mali uvedomiť, že smernice o verejnom obstarávaní nedovoľujú znevýhodňovanie čestných podnikateľov, ktorí v minulosti zbankrotovali.*
- *Podnikatelia, ktorí znovu začínajú, by mali mať k dispozícii primeranú psychologickú a technickú podporu a špecifickú odbornú prípravu a poradenstvo.*
- *Príslušné orgány by mali pomáhať pri získavaní podpory od zákazníkov, obchodných partnerov a investorov tým, že podporia spojenia medzi nimi a potenciálnymi podnikateľmi, ktorí znovu začínajú, s cieľom uspokojiť potreby znovu začínajúcich podnikateľov.*

4. ZÁVER

Dobré národné **rámcové podmienky** na podnikanie sú rozhodujúce pre plné využívanie podnikateľského potenciálu EÚ a pre vytváranie dynamických spoločností. **Spoločenské uznanie** úspešného podnikania je preto veľmi dôležité a malo by ísť ruka v ruke s politikou **podpory druhej šance** pre tých podnikateľov, ktorí sú ohrození alebo ktorí neuspeli. Preto Komisia vyzýva krajiny EÚ, aby sa ako súčasť svojho záväzku podporovať podnikanie v rámci stratégie pre rast a zamestnanosť a v súvislosti s komplexnou politikou podnikania aktívnejšie angažovali za zmierňovanie stigmy neúspechu v podnikaní. Komisia bude aj naďalej podporovať úsilie členských štátov zvyšovaním viditeľnosti vnútroštátnych osvedčených postupov. Na urýchlenie tempa reforiem Komisia poskytne aj informačné materiály, ktoré sa použijú v kampaniach s cieľom podporiť u verejnosti vytváranie lepšieho obrazu neúspechu v podnikaní.

TABUĽKA: SÚČASNÁ SITUÁCIA V ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH[40]

ÁNO	Opatrenia existujú	**(ÁNO)**	Opatrenia sú plánované/čiastočne existujú	**NIE**	Opatrenia neexistujú

	Informácie/ vzdelávanie	Celková stratégia	Publicita v prípade súdnych rozhodnutí o „čestných“ podnikateľoch	Znížené obmedzenia atď.	Lepšie právne zaobchádzanie pre čestných podnikateľov, ktorí zbankrotovali	Krátke obdobie na oddlženie a/alebo na odpustenie dlhu	Zjednodušené konania	Stimulácia podpory	Podpora prepojení	Diskusia s finančným odvetvím	Spolu ÁNO +(ÁNO)
Belgicko	NIE	NIE	(ÁNO)	(ÁNO)	ÁNO	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	NIE	**4**
Bulharsko	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	**0**
Česká republika	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	**1**
Dánsko	NIE	NIE	NIE	ÁNO	(ÁNO)	ÁNO	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	**4**
Nemecko	(ÁNO)	NIE	NIE	ÁNO	ÁNO	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	NIE	**4**
Estónsko	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	(ÁNO)	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	**2**
Írsko	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	ÁNO	ÁNO	NIE	NIE	NIE	**2**
Grécko	NIE	NIE	NIE	ÁNO	(ÁNO)	(ÁNO)	ÁNO	NIE	NIE	NIE	**4**
Španielsko	NIE	NIE	NIE	NIE	ÁNO	ÁNO	ÁNO	NIE	NIE	NIE	**3**
Francúzsko	NIE	NIE	NIE	NIE	(ÁNO)	NIE	ÁNO	NIE	(ÁNO)	NIE	**3**
Taliansko	NIE	NIE	NIE	ÁNO	ÁNO	(ÁNO)	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	**4**
Cyprus	NIE	NIE	(ÁNO)	(ÁNO)	NIE	(ÁNO)	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	**4**
Lotyšsko	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	**1**
Litva	NIE	NIE	NIE	ÁNO	(ÁNO)	ÁNO	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	**4**
Luxembursko	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	ÁNO	NIE	NIE	**1**
Maďarsko	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	**0**
Malta	NIE	NIE	NIE	(ÁNO)	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	**2**
Holandsko	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	(ÁNO)	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	(ÁNO)	**4**
Rakúsko	NIE	(ÁNO)	NIE	(ÁNO)	(ÁNO)	(ÁNO)	ÁNO	(ÁNO)	(ÁNO)	NIE	**7**
Poľsko	NIE	NIE	NIE	NIE	(ÁNO)	(ÁNO)	ÁNO	NIE	NIE	NIE	**3**
Portugalsko	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	**0**
Rumunsko	NIE	NIE	NIE	(ÁNO)	(ÁNO)	NIE	ÁNO	NIE	NIE	NIE	**3**
Slovinsko	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	(ÁNO)	NIE	NIE	NIE	NIE	**1**
Slovensko	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	**0**
Fínsko	NIE	NIE	NIE	ÁNO	NIE	(ÁNO)	ÁNO	ÁNO	NIE	NIE	**4**
Švédsko	NIE	NIE	NIE	NIE	ÁNO	(ÁNO)	ÁNO	NIE	NIE	NIE	**3**
Spojené kráľovstvo	NIE	NIE	ÁNO	ÁNO	ÁNO	ÁNO	ÁNO	NIE	NIE	NIE	**5**
Spolu ÁNO +(ÁNO)	**2**	**1**	**3**	**12**	**15**	**17**	**17**	**3**	**2**	**1**	

[40] V tejto tabuľke sa neuvádza hodnotenie opatrení. Na základe správ členských štátov a dostupných údajov ukazuje, či opatrenia existujú alebo nie.